

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

หนังสือพิมพ์ คือสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง มีลักษณะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอข่าวสาร ความเคลื่อนไหวในสังคมที่เกิดขึ้น ซึ่งมีกำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่ที่แน่นอนเป็นประจำสม่ำเสมอ เนื้อหาหลักที่บรรจุในหนังสือพิมพ์ก็คือ ข่าวสารบ้านเมืองและเหตุการณ์ปัจจุบันในด้านต่างๆ เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวกีฬา ข่าวดัง และข่าวท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีการใช้รูปภาพประกอบเนื้อหาเพื่อให้เนื้อหาชัดเจนมากขึ้น แล้วยังอาจมีส่วนอื่น ๆ เพิ่มเติมเป็นพิเศษ เช่น พยากรณ์อากาศ นวนิยาย และ การ์ตูน ที่เสียดสีล้อเลียนการเมือง หรือประเด็นในสังคมที่มีความน่าสนใจอยู่ ณ ขณะนั้น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2558 : ระบบออนไลน์)

การนำเสนอเนื้อหาในหนังสือพิมพ์โดยทั่วไปแล้ว มักจะมีลักษณะเป็นการรายงานข่าวที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ในสังคมที่ประชาชนกำลังให้ความสนใจ โดยเฉพาะเรื่อง “แปลก ใหม่ ใหญ่ ดัง” สามารถพบเห็นได้จากพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์หน้าแรก ซึ่งเป็นหน้าที่เรียกร้องความสนใจและนำผู้อ่านไปสู่การอ่านตัวเนื้อเรื่องอย่างละเอียดที่อยู่ด้านในต่อไป และนอกจากหนังสือพิมพ์หน้าในจะบรรจุตัวเนื้อเรื่องหรือข้อความที่นำเสนอรายละเอียดของข่าวที่ต่อมาจากหน้าแรกแล้ว ยังมีหัวคอลัมน์ประจำ (standing head) ที่เป็นเนื้อหาข่าวประเภทที่มีอยู่เป็นประจำในทุกฉบับ เช่น คอลัมน์บทบรรณาธิการ คอลัมน์วิเคราะห์ข่าวต่างประเทศ หรือข่าวการรายงานเหตุการณ์ทั่วไปในสังคม ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีคอลัมน์ประเภทหนึ่งที่มีการรายงานข่าวเหตุการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะ ได้แก่ 1. คอลัมน์ “ใต้ฟ้ากรุงเทพฯ” ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และ 2. คอลัมน์ “ซุบซิบ กทม.” ของหนังสือพิมพ์แนวหน้า ที่ผู้วิจัยกำหนดให้เป็น “ข่าว กทม.” ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ความสำคัญของหนังสือพิมพ์ อยู่ที่การสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและสังคมที่มีความต้องการจะรับรู้ข่าวสารที่ดี ถูกต้อง น่าเชื่อถือ กว้างขวาง ครอบคลุมทุกประเด็นและมีคุณภาพ แต่การจะตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้ หนังสือพิมพ์ต้องแสดงบทบาทหน้าที่ผ่านการสื่อสารทางตัวหนังสือที่ใช้แทนคำพูดและการกระทำของตนเอง หรือเรียกว่า “วาทกรรม” อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ก็ยังถือเป็น “สื่อมวลชน” ประเภทหนึ่ง นอกเหนือไปจากวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสาร ภาพยนตร์ ดังนั้นหมายความว่า

นอกจากหนังสือพิมพ์จะแสดงบทบาทหน้าที่ตามหลักการของหนังสือพิมพ์แล้ว ก็ยังคงต้องแสดงบทบาทหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชนอีกด้วย

การทำหน้าที่สื่อมวลชนของหนังสือพิมพ์ในบทบาทต่าง ๆ โดยเฉพาะการเฝ้าติดตามรายงานเหตุการณ์ในสังคมนั้น หนังสือพิมพ์ต้องทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่สังคมมีความเป็นปกติ หรือในสถานการณ์ที่สังคมเกิดภาวะวิกฤต เช่น ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2556 ที่ผ่านมา เกิดการชุมนุมประท้วงของมวลชนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีผู้นำคือนายสุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ โดยการประท้วงมีสาเหตุจากการยกร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ของรัฐบาลชุดนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งจะนิรโทษกรรมความผิดของนักการเมืองย้อนหลังไปถึงปี 2547 สร้างความไม่พอใจแก่กลุ่มนักการเมือง กลุ่มมวลชนและถูกหลายฝ่ายคัดค้าน จนเกิดการรวมกลุ่มต่อต้านขึ้นเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 ที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณประกาศก่อตั้ง คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หรือ กปปส.ขึ้นอย่างเป็นทางการ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2557 : ระบบออนไลน์)

การชุมนุมดำเนินเรื่อยมาจนถึงวันที่ 13 มกราคม 2557 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ นำชุมนุมปิดถนนสายหลักในกรุงเทพมหานคร “Bangkok Shutdown” เพื่อกดดันรัฐบาล จนกระทั่งรัฐบาลต้องออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในกรุงเทพมหานครและพื้นที่โดยรอบ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2557 : ระบบออนไลน์) วันที่ 26 มกราคม 2557 กลุ่มผู้ชุมนุมรวมตัวกันขัดขวางการเลือกตั้งล่วงหน้าในกรุงเทพมหานครและภาคใต้ ทำให้การเลือกตั้งล่วงหน้าเสียระบบ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งราว 440,000 คน ไม่สามารถออกเสียงลงคะแนนได้ (ทีนิวส์ การเมือง, 2557) จนถึงวันที่ 2 มีนาคม 2557 เกณฑ์ประกาศให้ยุบเวทีชุมนุมที่กระจายอยู่ไปรวมตัวกันที่สวนลุมพินีเพียงจุดเดียว แต่ยังคงชุมนุมกันอย่างต่อเนื่องและก่อให้เกิดปัญหาและสร้างความไม่สงบต่อส่วนรวมเป็นอย่างมาก จนเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถควบคุมให้อยู่ในภาวะปกติได้ ท้ายที่สุดในวันที่ 20 พฤษภาคม 2557 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบกประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร (เดลินิวส์, 2557) อีกสองวันต่อมา กองทัพรัฐประหารรัฐบาลรักษาการ และให้ผู้ชุมนุมยุติการชุมนุมอย่างเป็นทางการ

จากสถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองดังกล่าวที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร หนังสือพิมพ์ย่อมต้องแสดงบทบาทหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชน ในการเฝ้าติดตามและรายงานความเคลื่อนไหวไปอย่างต่อเนื่องตามที่สื่อมวลชนต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนที่มีการรายงานข่าวเหตุการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เช่น “ข่าว กทม.” ยิ่งจำเป็นต้องมีการให้ข้อมูลข่าวสารที่มีความครบรอบคลุมในทุกประเด็นที่เกิดขึ้นต่อประชาชน ซึ่งในงานวิจัยนี้

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นว่า “ข่าว กทม.” มีการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นไปเช่นนั้นหรือไม่ โดยใช้หลักการวิเคราะห์วาทกรรมคอลัมน์ “ใต้ฟ้ากรุงเทพฯ” ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และคอลัมน์ “ซุบซิบ กทม.” ของหนังสือพิมพ์แนวหน้า ในการศึกษาว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร

2. ปัญหาวิจัย

วาทกรรมที่อยู่ในเนื้อหา “ข่าว กทม.” คอลัมน์ “ใต้ฟ้ากรุงเทพฯ” ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และ คอลัมน์ “ซุบซิบ กทม.” ของหนังสือพิมพ์แนวหน้า ที่เผยแพร่ช่วงการประชุมทางการเมืองของกลุ่ม กปปส. มีลักษณะอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อทราบว่าวาทกรรมที่อยู่ในเนื้อหา “ข่าว กทม.” คอลัมน์ “ใต้ฟ้ากรุงเทพฯ” ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และ คอลัมน์ “ซุบซิบ กทม.” ของหนังสือพิมพ์แนวหน้า ที่เผยแพร่ช่วงการประชุมทางการเมืองของกลุ่ม กปปส. มีลักษณะอย่างไร

4. ขอบสันนิษฐาน

วาทกรรมจาก “ข่าว กทม.” ที่เผยแพร่ช่วงการประชุมทางการเมืองของกลุ่ม กปปส. มีลักษณะเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนบางประการเท่านั้น

5. นิยามศัพท์

1. “ข่าว กทม.” หมายถึง คอลัมน์ “ใต้ฟ้ากรุงเทพฯ” ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และคอลัมน์ “ซุบซิบ กทม.” ของหนังสือพิมพ์แนวหน้า ที่มีการรายงานข่าวในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะ ทั้งที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น (รูปแบบพิเศษ) คือ “กรุงเทพมหานคร” และข่าวเหตุการณ์ทางสังคมทั่วไปอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานครด้วย
2. วาทกรรมจาก “ข่าว กทม.” หมายถึง ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาข่าว กทม. และการแสดงออกถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนผ่านการนำเสนอเนื้อหาข่าว กทม. ในหนังสือพิมพ์

3. กปปส. หมายถึง คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นกลุ่มมวลชนที่ต่อต้านรัฐบาลชุดนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งก่อตั้งโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์

4. การชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม กปปส. หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่การประกาศเริ่มต้นการชุมนุม ของกลุ่ม กปปส. คือ ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน 2556 จนถึงวันที่ผู้บัญชาการทหารบกประกาศใช้กฎอัยการศึก เพื่อระงับการชุมนุม คือวันที่ 20 พฤษภาคม 2557 รวม 111 วัน (นับเฉพาะวันทำการ เนื่องจากคอถัมน์ใต้ฟ้ากรุงเทพ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และ คอถัมน์ซุบซิบกทม. หนังสือพิมพ์แนวหน้า ไม่นำเสนอในวันหยุด) ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นระยะเวลาขอบเขตของการวิจัยนี้ด้วย

5. บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน คือแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการศึกษาว่า การนำเสนอเนื้อหาข่าว กทม. ในหนังสือพิมพ์มีการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนอย่างไร ประกอบด้วย

5.1 การเฝ้าติดตามรายงานสถานการณ์ (Surveillance)

5.2 การประสานสัมพันธ์ (Correlation)

5.3 การสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ (Continuity)

5.4 การสร้างความบันเทิง (Entertainment)

5.5 การระดมสรรพกำลังความร่วมมือในสังคม (Mobilization)

6. “กรุงเทพมหานคร” คือหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น (รูปแบบพิเศษ) ที่มีหน้าที่หลักในการเป็นผู้ปกครอง ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและพื้นที่กรุงเทพมหานคร

6. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวม “ข่าว กทม.” เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ โดยเริ่มจากวันที่มีการประกาศจัดตั้งการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม กปปส. อย่างเป็นทางการ คือวันที่ 29 พฤศจิกายน 2556 ไปจนถึงวันที่ผู้บัญชาการทหารบกประกาศใช้กฎอัยการศึก คือวันที่ 20 พฤษภาคม 2557 รวม 111 วัน (นับเฉพาะวันทำการ เนื่องจากคอถัมน์ใต้ฟ้ากรุงเทพ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และ คอถัมน์ซุบซิบกทม. หนังสือพิมพ์แนวหน้า ไม่นำเสนอในวันหยุด)

ส่วน “ข่าว กทม.” คือ เนื้อหาข่าวในคอถัมน์จากหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ ที่รวบรวมได้ทั้งหมดตามระยะเวลาที่กำหนด ดังนี้

1. คอลัมน์ “ใต้ฟ้ากรุงเทพฯ” ของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ จำนวน 101 วัน
2. คอลัมน์ “ซุบซิบ กทม.” ของหนังสือพิมพ์แนวหน้า จำนวน 87 วัน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อให้เห็นว่าการนำเสนอข่าวท้องถิ่นจากคอลัมน์ที่รายงานข่าวในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะนั้น ในช่วงเวลาที่เกิดไม่สงบและมีความขัดแย้งทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร รวมไปถึงจะให้เห็นข้อเด่น และข้อด้อย ของการนำเสนอข่าวของแต่ละฉบับ สำหรับเป็นแนวทางการสื่อข่าวท้องถิ่นของสื่อมวลชน ในช่วงเวลาที่สังคมเกิดภาวะวิกฤต เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในอนาคต